

Den 8. oktober 2003 foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere i tilslutning til inspektionen samme dag af Arresthuset i Hjørring inspektion af venterummene på politistationen i Hjørring. Inspektionen af venterummene var ikke varslet på forhånd.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Politimesteren i Hjørring og Justitsministeriet med henblik på at myndighederne kunne fremkomme med eventuelle bemærkninger vedrørende de faktiske forhold som beskrevet i rapporten. Politimesteren og Justitsministeriet har ikke fremsendt bemærkninger til den foreløbige rapport.

1. Retningslinjer mv. for indretning af venterum

I Justitsministeriets vejledning om indretning af nye politibygninger (august 1992) er der fastsat retningslinjer (også) for indretning af venterum. I forordet til vejledningen er (bl.a.) anført følgende om vejledningens anvendelsesområde og retningslinjernes karakter:

”Justitsministeriet finder det væsentligt at fremhæve retningsliniernes vejledende karakter, herunder at vejledningen alene tager sigte på egentligt nybyggeri. Justitsministeriet finder dog, at de principper, der kommer til udtryk, også efter omstændighederne vil kunne finde anvendelse i forbindelse med ombygningsarbejder i politiets eksisterende lokalemasse.”

Vejledningen indeholder følgende retningslinjer om indretning af venterum mv.:

”Venterum for anholdte.

Rummene, der anvendes til kortvarigt ophold, grupperes om et fælles forrum af en rimelig størrelse. Fra forrummet skal være adgang til et toilet.

Et venterum skal have en minimumsbredde på 2 meter og et minimumsareal på 6 m².

Dagslysadgang er ikke påkrævet, men i givet fald skal vinduerne være sikrede i klasse B 3.

Bygningsdele:

Vægge og lofter:

- skal være glatte, brudsikre og uden fremspring og fuger
- skal være brudsikre
- skal have en luftlydisolation på minimum R_w 53 dB.

Døre:

- skal, ligesom dørkarmen, være i brudsikkert materiale og skal fastgøres meget solidt
- skal være udadgående, også fra forrum
- beslås kun på ydersiden med greb, cylinder og 2 stk. svære skudrigler
- forsynes med dørspion/inspektionslem.

Gulvbelægning:

- skal være linoleum eller vinyl uden samlinger
- evt. fodlister må ikke kunne demonteres uden værktøj.

Installationer:

Varmeanlæg:

- såfremt rummene kræver særskilt opvarmning, skal dette ske i form af gulvvarme eller luftvarme, således at synlige installationer undgås.

Ventilation:

- 8 x luftskifte/time.

El-anlæg:

- afbryderne for rumbelysning skal være 2-polede og anbragt uden for rummene.

Den ene pol skal tænde en rød lampe anbragt på gangen uden for afsnittet. Lampen skal fungere som erindringslampe og markere at et eller flere rum er i brug.

Svagstrømsanlæg:

- samtale/lytleanlæg med specialudført kaldetryk (berøringskontakt) indbygget i væg
- røgmelder indbygget i udsugningsarmatur
- i loftet indbygges specialarmaturer for belysning, samtaleanlæg, indblæsning og udsugning. Minimum indbygningshøjde: 35 cm.

Fast inventar:

- i hvert rum monteres en solid bänk i rummets bredde med fast forstykke til gulv.”

Vejledningen har ikke direkte betydning for min inspektion af venterum på politistationer der er opført/ombygget før vejledningen blev udsendt i 1992, men visse af de principper der ligger til grund for vejledningens retningslinjer, har betydning for vurderingen af om forholdene i venterummene er acceptable. Dette gælder f.eks. principperne for retningslinjerne vedrørende anvendelsen af (visse) bygningsdele.

Europarådets komité til forebyggelse af tortur (torturkomitéen) aflagde besøg i Danmark fra den 28. januar til den 4. februar 2002. I besøget indgik bl.a. indretningen og anvendelsen af venterum. I komitéens rapport er under pkt. 10 anført følgende:

”10. Although the cells at Horsens Police Headquarters offered satisfactory conditions of detention, the same cannot be said about the holding rooms of the Criminal Investigation Police, which were already criticised by the CPT following its 1996 visit (cf. CPT/Inf (97) 4, paragraph 22). Two of the rooms were small (2.8 m²), had no access to natural light or ventilation and were wired to equipment that played loud music when the lights were switched on (i.e. whenever detained persons were being held in them). Those rooms were claustrophobic and generated an unacceptably intimidating atmosphere. The two other holding rooms at Horsens were of an adequate size (6 m²) and had some access to natural light and ventilation; however they were dirty and the walls were in need of painting.

The CPT recommends that the 2.8 m² holding rooms of the Horsens Criminal Investigation Police – and any other similar holding facilities in Denmark – be withdrawn from service. Steps should also be taken to ensure that all detention facilities, including the two larger holding rooms at Horsens, are kept in a satisfactory state of cleanliness and repair.”

Rapporten er fremsendt til de danske myndigheder den 14. august 2002 til bemærkninger.

Justitsministeriet har i en foreløbig rapport anført følgende til det i citatet anførte:

“The Ministry of Justice has noted that the police detention rooms and holding rooms visited by the CPT in 2002 were generally found in acceptable condition, including in relation to size, lights, ventilation, cleanliness, etc.

Regarding the 2.8 m² holding rooms of the Horsens Criminal Investigation Police, the Chief of Police of Horsens has reported that the conditions have been improved already, as the two small holding rooms have been joined to one holding room.

Furthermore, the holding rooms were repaired and painted in the autumn of 2002.

The National Commissioner of Police has explained in more general terms that the holding rooms in the police stations of the country are used for detainees' short-term detention while they wait to be questioned in more detail. Furthermore, the holding rooms are used for short-term detention in connection with police bringing persons before the Enforcement Court, just as witnesses, who according to a court order, have to be fetched by the police, are placed in holding rooms for a short while if they cannot be brought before the court forthwith for the purpose of questioning in court. The holding rooms in the police stations of the country are thus used for short stays only of detained persons.

In addition, it is possible for the police - based on a concrete judgment in each individual case - to use the detention facility as holding rooms, if the detainee makes a request to this effect.

In guidance notes of 1992, the Ministry of Justice has laid down guidelines for i.a. the fitting-up of holding rooms for detainees. The guidelines contain i.a. minimum requirements with regard to the size of holding rooms for detainees and specific requirements of ventilation, intercom and monitoring and smoke detector systems. These guidelines apply to new buildings and to larger reconstruction works on the buildings of the police.

In this connection the National Commissioner of Police has reported that in a smaller part of the police's buildings are holding rooms that do not comply with the minimum requirements of the guidelines with respect to size. In connection with major reconstruction works these holding rooms will be closed down and replaced by new ones that comply with the requirements of the guidelines.”

2. Venterummene på politistationen i Hjørring

Politiet i Hjørring har til huse i en bygning der blev taget i brug før 1970. Bygningen blev bygget til amtsrådet, men overgik efter kommunalreformen – hvor Hjørring Amt indgik som en del af Nordjyllands Amt – til staten.

Politiet i Hjørring råder over to venterum. Adgang til venterummene opnås fra politistationens (hoved)trappe. De to venterum ligger på reposerne mellem stuen og 1. sal, henholdsvis 1. og 2. sal.

Venterummene blev i forbindelse med inspektionen opmålt til 114 x 180 cm.

Der er højt til loftet i venterummene, henholdsvis ca. 3 m (det nederste venterum) og ca. 4 meter. Højden blev ikke målt under inspektionen. Væggene er op til en højde af ca. 2 meter beklædt med hvide fliser (dog ikke den væg hvor døren sidder). Ovenover fliserne er væggene malet i en farve som oprindeligt var lys. Der er terrazzogulv i venterummene.

Venterummene opfylder ikke vejledningens retningslinjer om en minimumsstørrelse på 6 m² og en minimumsbredde på 2 meter. Henset til tidspunktet for politistationens opførelse giver dette mig dog ikke i sig selv anledning til bemærkninger.

Venterummene er noget større end venterummet hos ordenspolitiet i Hobro som jeg nærmere har omtalt nedenfor, men dog betydeligt mindre end det venterum på politistationen i Horsens som torturkomitéen har henstillet ikke længere bliver anvendt, og som Justitsministeriet har oplyst er blevet slået sammen med et andet rum.

I min opfølgingsrapport af 11. september 2003 vedrørende min inspektion af et venterum hos ordenspolitiet i Hobro – som målte 129 x 105 cm, og som jeg karakteriserede som et stort skab – har jeg bl.a. oplyst og anført følgende:

”Rigspolitichefen har om ordenspolitiets venterum oplyst følgende:

’Rigspolitiet kan i øvrigt oplyse, at ordenspolitiets venterum, der er etableret før Justitsministeriets vejledning om indretning af nye politibygninger (august 1992), vil blive søgt forbedret inden for rammerne af de bygnings- og bevillingsmæssige muligheder, idet Rigspolitiet ud fra en samlet vurdering finder, at venterummet bør forbedres, uagtet det ikke kan indrettes, så det opfylder samtlige de i vejledningen fastsatte retningslinier.’

Justitsministeriet har – som jeg forstår det – henholdt sig hertil. Justitsministeriet har oplyst at ministeriet vil vende tilbage til sagen når ministeriet har modtaget underretning fra Rigspolitichefen om ombygningen.

Jeg forstår på Rigspolitechefens udtalelse at ordenspolitiets venterum efter ombygningen vil være betydeligt større end det er i dag – om end ikke af en størrelse som opfylder kravene i Justitsministeriets vejledning. Jeg tager med denne bemærkning det oplyste til efterretning.

Jeg har noteret mig at jeg modtager underretning fra Justitsministeriet når ombygningen er tilendebragt.”

Jeg beder på baggrund af forløbet af denne tidligere inspektionssag – og den sag som torturkomitéen har rejst – Justitsministeriet om en udtalelse om størrelsen af venterummene i Hjørring. Jeg beder om at ministeriet forinden indhenter en udtalelse fra Rigspolitechefen.

Dørene er udstyret med dørhåndtag og skudrigler på den udvendige side. Døren i det øverste venterum er en almindelig (finer)dør, i det nederste venterum er døren på indersiden forstærket med en metalplade. Dørene – som ikke er udstyret med en dørspion/inspektionslem – åbner udad.

Jeg beder politimesteren om at oplyse hvorfor ikke begge døre er forstærket.

I min rapport om inspektion af venterummene i Esbjerg har jeg skrevet følgende:

”Observation af anbragte i venterum gennem dørspioner og lignende indretninger kan gennemføres uden at forstyrre de anbragte. Dette kan være et nyttigt og hensynsfuldt supplement til observation ved åbning af døren som tilmed kan anspore til hyppigere kontrol, herunder også i tilfælde hvor venterummene fejlagtigt antages ikke at være i brug. Dette sidste er navnlig relevant i det omfang venterummene ikke er forsynet med indikatorlamper, jf. nedenfor. Samtidig kan dørspioner og lignende beskytte politiets personale imod overfald. Etablering af sådanne installationer er næppe uforholdsmæssig dyrt. Jeg finder det derfor umiddelbart rimeligt at det kræves at døre til venterum er forsynet med dørspioner eller lignende indretninger. Jeg beder Justitsministeriet om en udtalelse herom. Jeg beder om at ministeriet forinden indhenter en udtalelse fra Rigspolitechefen.”

Jeg vender tilbage til dette spørgsmål vedrørende venterummene i Hjørring når jeg har modtaget de nævnte udtalelser.

Venterummene er udstyret med en bänk i rummenes bredde. Bænken består af to kraftige hølvede og lakerede brædder der er monteret på lister på væggen. Bænken er 36 cm dyb.

Under bænken, som er uden fast forstykke, er en radiator fastgjort til væggen i hele rummets bredde. Radiatoren udgør venterummenes (eneste) opvarmningskilde.

Som bænken er placeret, er det ikke muligt for den venterumsanbragte at ligge ned. Inden jeg eventuelt foretager mig videre, beder jeg om nærmere oplysninger fra politimesteren om antallet af anbringelser i venterummene og længden af anbringelserne. I det omfang det er muligt, beder jeg om at modtage oplysninger for hvert venterum for sig.

Luften i venterummene udskiftes gennem ventilationsåbninger der er placeret henholdsvis højt over bænken tæt på loftet (det øverste venterum) og lige bag bænken (det nederste venterum). På tidspunktet for inspektionen trak det kraftigt fra ventilationsåbningen i det nederste venterum. Den indkommende luft var meget kold.

Som ventilationsåbningen og bænken er placeret, er dette venterum efter min opfattelse ikke egnet til længere tids ophold – i hvert fald ikke i vintermånederne. Jeg vender tilbage til dette spørgsmål når jeg har modtaget de ovenfor nævnte oplysninger om politiets anvendelse af venterummene.

På væggen i venterummene er der en kaldeknop ved hjælp af hvilken vagthavende kan tilkalles. Det blev på forespørgsel oplyst at kaldeanlægget fungerer uden problemer.

Venterummene oplyses af lamper på væggen henholdsvis i loftet. Lyset tændes uden for rummene. Der er ikke adgang til dagslys i venterummene.

Der er en rød lampe uden for venterummene (over døren) som fungerer som erindringslampe og markerer at det pågældende venterum er i brug. Lampen lyser når lyset i venterummet er tændt. Begge lamper virkede.

Der er efter det oplyste en røgmelder indbygget i loftet i begge venterum.

Væggene i venterummene er glatte og uden fremspring af nogen art.

Der var på tidspunktet for inspektionen mange ridsemærker på væggene. På loftet i det nederste venterum var der endvidere – over hele loftet – skrevet med en kraftig sort skrift. Der så også ud til at være sodmærker. Det blev på forespørgsel oplyst at venterumsanbragte i almindelighed bliver visiteret inden de indsættes i venterummet.

Det forhold at der er ridsemærker mv. i venterummene, kan give det indtryk at visitationen i nogle tilfælde ikke er foretaget med tilstrækkelig omhu idet de indsatte har kunnet medbringe genstande som har kunnet bruges til disse beskadigelser. På samme måde vil sådanne genstande kunne bruges til selvbeskadigelse. Jeg er dog opmærksom på at f.eks. lynlåse og ringe vil kunne anvendes til at ridse med. Idet jeg går ud fra at politimesteren vil indskærpe over for personalet at der foretages en omhyggelig visitation inden anbringelse i venterum, foretager jeg ikke videre vedrørende dette spørgsmål.

Venterummene fremtrådte ikke pænt rengjorte og var ikke i en acceptabel stand. Jeg sigter hermed ikke blot til de mange ridsemærker – og til skriften på loftet i det nederste venterum – men også til at venterummene (tilsyneladende) ikke har været vedligeholdt med maling i lang tid.

Jeg går ud fra at politimesteren vil drage omsorg for at venterummene kommer til at indgå i politistationens almindelige rengøringsprocedure, eller – hvis dette allerede skulle være tilfældet – vil sørge for at rengøringsstandarden forbedres.

Hvis det ikke allerede er sket, henstiller jeg til politimesteren at foranledige at venterummene sættes i stand med maling.

Jeg beder om underretning om resultatet af min henstilling.

2.1. Venterummenes anvendelse

I sit svar af 6. november 2002 i en generel sag om indretning af venterum har Rigspolitichefen oplyst følgende om politiets anvendelse af venterum:

”Venterummene på landets politistationer anvendes til anholdte personers kortvarige ophold i forbindelse med, at de pågældende afventer en nærmere afhøring.

Endvidere anvendes venterummene til kortvarige ophold i forbindelse med politiets fremstilling af personer for fogedretten, ligesom vidner, der efter rettens bestemmelse skal afhentes af politiet, i nogle tilfælde kortvarigt anbringes i venterum, såfremt de ikke kan fremstilles i retten øjeblikkeligt med henblik på indenretlig afhøring.

Rigspolitiet kan endvidere oplyse, at detentioner i nogle tilfælde anvendes som venterum, efter at der i hvert enkelt tilfælde er foretaget en konkret vurdering af, om venterumsanbringelsen undtagelsesvist kan ske ved anbringelse i detentionen og dette i øvrigt er i overensstemmelse med den anholdtes ønske. Der henvises i den forbindelse til ombudsmandens j.nr. 2000-3783-618 og 2000-3011-618 vedrørende inspektionen af detentionerne på Københavns Politis Station 2 og Kalundborg Politigård.”

Jeg har ovenfor under pkt. 2. stillet spørgsmål til politimesteren om politiets anvendelse af venterummene.

3. Opfølgning

Jeg beder om at politimesterens oplysninger mv. tilbagesendes gennem Justitsministeriet således at ministeriet kan komme med bemærkninger hertil. Jeg har under pkt. 2. ovenfor udtrykkeligt bedt Justitsministeriet om en udtalelse efter forud indhentet udtalelse fra Rigspolitichefen.

4. Underretning

Denne rapport sendes til Politimesteren i Hjørring, Justitsministeriet, Rigspolitichefen og Folketingets Retsudvalg.

Lennart Frandsen
Inspektionschef